

Sammanfattning av medborgardialog Hornsbergskyrkan, den 12 oktober 2021

1. Bakgrund

Östersunds kommun vill vara en kommun där både äldre och personer med funktionsnedsättningar ska ha möjlighet att leva aktiva och självständiga liv med ökad delaktighet i samhällsfrågor.

Kommunen genomför under år 2020–2022 därför ett projekt i syfte att göra kommunen mer åldrandevänlig för dessa målgrupper – ”Projekt åldrandevänlig kommun” (Age-friendly cities and communities).

Inom ramen för projektet görs olika undersökningar för att få ökad kunskap om hur både äldre och personer med funktionsnedsättningar upplever att det är att leva i Östersund i nuläget.

En form av undersökning som genomförts under hösten 2021 är medborgardialoger riktade till medborgare över 65 år i några utvalda områden i Östersund.

Syftet med dessa dialoger har varit att få kompletterande kunskap och inspel från målgruppen, innan kommunens politiker våren 2022 ska fatta beslut om vilka områden som är mest angelägna att försöka förbättra de kommande åren.

I detta dokument redovisas resultatet av den medborgardialog som anordnades i Hornsbergskyrkan i oktober 2021.

2. Genomförande av medborgardialog

Medborgardialogen genomfördes den 12 oktober 2021 i Hornsbergskyrkan på Frösön.

Inför medborgardialogen skickades det ut ett särskilt inbjudningsbrev till medborgare över 65 år som bor i Hornsberg. I inbjudan framgick även vilka frågeområden som skulle diskuteras vid dialogen.

Totalt anmälde sig 16 medborgare och 5 politiker till dialogen. Några medborgare och en politiker lämnade återbud, vilket medförde att 13 medborgare (varav 11 kvinnor och 2 män) samt 4 politiker deltog vid dialogen.

Utöver medborgare och politiker medverkade även 10 tjänstemän från kommunen vid dialogen som samtalsledare och sekreterare.

Dialogen genomfördes i form av ”runda-bords-samtal”, där medborgare och politiker fördelades ut vid 5 olika bord.

De frågeområden som diskuterades vid dialogen var följande:

- Utemiljöer
- Transporter (med fokus på busstrafik)
- Bostäder
- Social gemenskap och delaktighet
- Social tillhörighet (icke-diskriminering) och medborgarinflytande
- Samhällsstöd och service (vilket omfattar både kommunens insatser och tillgång till övrig samhällsservice som affärer, bibliotek, hälsocentral etc.)

Kopplat till varje frågeområde ställdes frågor om vad som behöver förbättras och om deltagarna hade eventuella förslag till lösningar kopplat till identifierade förbättringsområden.

3. Resultat

Under detta avsnitt redovisas resultatet från medborgardialogen kopplat till respektive frågeområde. Varje delavsnitt inleds med en allmän beskrivning av medborgarnas upplevelse av det området. Deltagarnas enskilda svar redovisas därefter i olika underkategorier. Några medborgare som inte kunde medverka vid dialogen har skickat in sina synpunkter och förslag via e-post, vilket också har lagts till i sammanställningen.

3.1 Utemiljöer

Hur kan kommunen skapa en bättre utemiljö för medborgare 65+ i Östersunds kommun?

Deltagarna vid dialogen uttrycker mycket olika åsikter när det gäller området utemiljöer.

Flera upplever att det är tryggt på Frösön, men att det känns otryggt att gå över Frösöbron (med risk för överfall). Frösöberget upplevs som otillgängligt, men flera deltagare uttrycker sig positivt till skidleken på Frösön, Surfbukten, utegymmet vid Surfbukten, Badhusparken och gångvägen mot Lugnvik.

Några förbättringsområden som lyfts fram kopplat till utemiljöer är att det bör finnas fler sittplatser/bänkar och fler badmöjligheter på Frösön. Enstaka personer har synpunkter på belysning i olika avseenden samt sandning/snöröjning.

Nedan redovisas de synpunkter som lämnats avseende utemiljöer.

Fler sittplatser/bänkar (tillgänglighet)

- Det är för lite bänkar. Det finns bara någon efter hamnen och i Dalhemsparken.
- Det är för lite bänkar och sittplatser i Valla.
- Vi som bor längre bort mot Byvägen har ingenting – inte ens en bänk att sitta på. Längs Byvägen och upp på ”Krönet” finns inte en bänk eller någonstans att vila.
- Brukar promenera längs sjön på Frösön. Det skulle behövas fler bänkar och bord där. Även uppe vid ”Krönet” hade det varit bra med en bänk.
- Det är ett stort grönområde bortanför båthamnen där det inte finns någonting (bara en bänk). Borde kunna ha bord, bänkar och brygga där. Fanns en brygga förut, men den är borttagen nu.
- Det finns ett grönområde bakom boendet på Rådmansgatan – där borde man kunna ha en bänk.

- De har gjort så fin gång- och cykelväg längs Södra strandvägen, men det finns INGA sittplatser/bänkar att sitta och vila när man är ute och går med stavar. Väljer att gå på Frösövägen för att kunna sitta och vila på busshållplatser. Det var samma vid Lövsta, där fanns inte heller några sittplatser/bänkar, men det var tätare mellan busshållplatserna.

Förbättra sandning/snöröjning (tillgänglighet och trygghet)

- Det är för smalt på vissa vägar på Frösön, det är svårt att möta bussar med en bil. Det är även så att man inte plogar hela vägen på vintern – då blir vägen ännu smalare. Det är svårt att gå då med barnvagnar etc.
- Det sandas för dåligt. Det är konstiga vintrar nu när det tinar och fryser om vartannat.
- När det gäller snö och is så lutar Frösön ner mot sjön. Det är väldigt halt i perioder då man inte kan gå ut. Beror nog inte på att det inte grusas, utan det är lutningen och de konstiga vintrarna. Brukar under dessa perioder åka in till stan och promenera fram och tillbaka längs gågatan och samtidigt passa på att fika.

Skapa fler badmöjligheter på Frösön (tillgänglighet)

- Lövstabadet är saknat – det kunde man återuppliva.
- Tråkigt att Lövstabadet inte är igång.
- Det finns ingen badplats trots att vi har så nära till stranden. Det är dåligt. Lillviken är värdefull (där Parkgatan går ner). Det är den enda ”badplatsen”.
- Hade förslag på badbrygga vid strandkanten, men den bryggan är borta nu (mellan båthamnen och bron).

Se över belysningen (trygghet)

- Det är för lite belysning, det är otryggt. Träd hänger ner och skymmer belysningen. Bör röja upp kring gatubelysningen.
- Upplever att det är bra belysning utomhus längs vägar etc.
- Irriterande med den låga belysningen på bilbron till Frösön. Svårt att avgöra om det är en bil eller bara gatubelysning.

Synpunkter/kommentarer kopplat till trygghet och utemiljöer

- Vi är trygga i området, det är inga bekymmer kring tryggheten.
- Det är tryggt på Frösön. Det är bara otryggt att gå över till Badhusparken – har läst om överfall i tidningen.

- Det är gruvsamt att gå över Frösöbron när det är mörkt ute. Det kan vara kul att gå på teater, konsert, bio eller liknande på kvällarna, men det går inte så många bussar och man drar sig för att gå när det är mörkt.
- Undviker att gå ut när det är mörkt, väljer att gå ut när det är ljust istället. Har inget behov av att gå ut när det är mörkt.
- Det upplevs otryggt att gå över Frösöbron i mörkret. Förr fick man betalt av företaget (arbetsgivaren) för att ta en taxi hem efter jobbet, för att man inte skulle behöva gå där ensam.
- Deltagare ser på TV att det är mycket som händer (överfall) – men man har inte upplevt det själv.
- Tunnlar är otäcka att gå i.
- Folk cyklar för snabbt i tunneln på Frösön på väg över Frösöbron. Farthinder hade varit bra. Samma sak på Stortorget på väg ner mot Badhusparken.
- Förr hade vi fin utsikt över Badhusparken, men nu är det så många björkar så man ser ingenting. Farligt för att det kan bli överfall. Har varit våldtäkter i buskarna – det känns otryggt. Det är för mycket björkar – de blir så stora och skymmer utsikten.
- På 1970-talet hade kommunen planterat rönnar som dog för att de inte vattnades, de sågades ner. De var fina, men nu är det istället höga pilar som faller mycket löv. Blir lövhalka om hösten. Om något barn trillar ner i vattnet är det ingen som ser det från något fönster. Rönnen är Frösöns träd, pilträden hör inte hemma här.

Kommentar från politiker:

- Vi kan ha fruktlund istället för björkar. Barn skulle må bra av att plocka bär och frukt från buskar och träd.

Synpunkter/kommentarer kopplat till tillgänglighet och utemiljöer

- Frösöberget är inte tillgängligt för oss. Det är för kuperat.
- Frösöberget är otillgängligt för dem som har svårt att röra sig.
- Gröna städer kan leda till ett längre liv enligt en ny studie som har presenteras. WHO har sagt att man ska ha ett grönområde 300 m från sitt hem – det är bra för hälsan. Det saknas grönområden ”uppöver” Frösön.

Synpunkter kring nedskräpning

- Papperskorgarna är för få.
- Upplever inte att det är skräpig.

Kommentar från politiker:

- *Det är för få papperskorgar och mycket krossat glas.*

Övriga synpunkter kopplat till utemiljöer

- Förskolan Berget stängs, Hornsbergsskolan har stängts. Man håller på att göra Hornsberg till ett pensionärsområde. Det är inte bra.
- Det har försämrats. Fotbollsplan och skridskobana har försvunnit. Det fanns nere vid vattnet men är nerlagt.
- Skidleken på Frösön är bra och uppskattad.
- Surfbukten är väldigt bra.
- Surfbukten är fantastisk!
- Området runt utegymmet på Frösön (vid bron) är suveränt och välbesökt. Stor gräsmatta mellan Surfbukten och utegymmet. Där kunde man bygga något för de äldre barnen, 10–14-åringar. De har ingen riktig plats att vara på.
- Badhusparken är mysig och fin på sommaren.
- Det är fint att det är så mycket natur runt Östersund, många fina ställen att promenera på.
- På väg mot Lugnvik efter vattnet är det fint, men det är ganska tomt där.
- Bra att Bynäset är rensat nu, där är fint. Även Andersön är fint.
- Innerstaden är fint smyckad sommartid.
- Det jag framför allt saknar i Östersund är möjlighet att träffa och umgås med andra hundägare på en inhägnad plats där hundarna kan springa lösa. Det finns ju massor av ytor nära gång- och cykelstråk och promenadområden både i stan och på Frösön som skulle passa utmärkt, liksom gott om hundägare både äldre och yngre! Inte minst för pensionärer som kanske har begränsad rörlighet på olika sätt skulle en hundpark kunna bidra till social gemenskap och delaktighet. I Falun, där jag bodde tidigare, finns en mycket populär "hundpark" dit folk söker sig till och med från närliggande kommuner, och dit även personer utan hund kommer för att umgås eller bara titta på, utanför staketet!

Kommentarer från politiker:

- *Man kan göra "mikroparker" och testa att flytta omkring dem. Det har man testat i andra städer.*
- *Vi skulle kunna ha busstrafik till Bynäset. Det hade varit bra för dem som har svårt att ta sig dit.*

Medborgarna håller med om det sistnämnda. Idag krävs det att man har bil för att ta sig dit.

3.2 Transporter (busstrafik)

Hur kan busstrafiken förbättras för medborgare 65+ i Östersunds kommun?

Många av deltagarna brukar inte åka buss eller gör det endast vid enstaka tillfällen. De som inte brukar åka buss väljer ofta att gå/promenera. Några kör även bil eller brukar samåka med anhörig.

Några förbättringsområden som lyfts fram kopplat till busstrafiken är att förbättra informationen om busstrafiken, se över priserna för bussresor samt förbättra linjetrafiken/turtätheten.

Nedan redovisas de synpunkter som lämnats kopplat till busstrafik och biltrafik.

Förbättra informationen om busstrafiken (tillgänglighet)

- Skulle vilja ha lättillgänglig busstidtabell (pappersform)
- Det vore bra att det lämnas ut tryckta busstidtabeller i brevlådan eller att de går att hämta någonstans. Alla har ju inte tillgång till Smartphone eller inte kunskap om annan teknik.
- Önskar att det finns busstidtabell i pappersform. Alla har inte Smartphone eller kunskap om andra digitala lösningar.
- Det måste informeras om linjeförändringar.
- Jag vet inte hur jag hittar en busstidtabell och jag vet inte vart/vid vilken busshållplats jag ska gå till för att komma till rätt adress eller i närheten av rätt adress.

Kommentar från politiker:

- *Viktigt att busstiderna stämmer vid bussbyten. Viktigt att kunna få fram uppgift om hela resvägen på något sätt. Tekniken finns, det finns "appar" för att få fram hela resvägen i vissa län/kommuner.*

Se över priserna för bussresor

- Jag vill framföra ett förslag om att införa Seniorkort (busskort) för 65+ - motsvarande som man har i Sundsvall (för 160 kronor i månaden).
- Önskar billigare bussresor.
- Priset är viktigt.
- Priset för resorna är viktigt både inom kommunen och i länet.
- Låt pensionärerna åka gratis eller billigare under "lågtrafik" till exempel mellan kl. 10 - 14 då ofta bussarna går "tomma".
- Det ska vara samma regler för medborgare med rullator som för de som åker med barnvagn (att få kliva på i mitten av bussen och åka gratis).

- De äldre blir allt mer isolerade med anledning av ekonomi/priset. Borde vara gratis bussresor under "lågtrafik". Fria bussresor skulle göra så mycket för så många medborgare och även för miljön. Skolungdomar har gratis resor under dygnens alla timmar. Alla ska ha samma möjlighet att resa på samma villkor. Diskriminerande mot äldre att de inte har samma möjligheter, det är viktigt för den sociala gemenskapen att kunna ta sig till aktiviteter etc.
- Personer som har rullator får ofta inte plats på bussen när det är många som har barnvagn. De som har rullator kliver på framtill (för att betala) och de med barnvagn (åker gratis) i mitten av bussen. Det ska vara samma "regler" för alla.
- Det är bra pris på busskort (årskort) om man binder sig för ett år, betalar 300 kr/månad och busskortet gäller i hela länet.
- Jag har seniorkort (årskort) och betalar månadsvis. Priset är OK. Har dock inte åkt under pandemin. Har tagit bilen i stället och då går den avgiften till parkeringsplatsbiljett i stället.
- Det fungerar bra med årskort, man kan åka buss i hela länet med samma kort.
- Årskortet för bussarna är bra – det går att åka runt i hela länet.

Kommentar från politiker:

- *Det är dyrt att köpa enstaka resor, blir dyrt för t.ex. en familj om de bara åker någon gång, kan bli billigare att ta en taxi.*

Se över/förbättra linjesträckning/turtäthet (tillgänglighet)

- Det bor mycket folk på Norra strandvägen (nära båthamnen) och jag skulle vilja att den nuvarande linje nr 9 ska gå ytterligare ett kvarter innan den svänger upp (dvs. vid Kaptensgatan). Det är många som bor längre bort i detta område och det blir långt till den nuvarande busshållplatsen.
- Viktigt att busstiderna/turtätheten stämmer utifrån medborgarens behov.
- Tätare busstider och fler busslinjer behövs.
- Många bussar kommer samtidigt - vid Coop Frösön är det ofta 3 linjer som kommer samma tid. Bättre om avgångstiderna sprids ut om jag till exempel ska åka in till Centrum (bara åka över Frösöbron).
- Många busslinjer går "halvtomma" under vissa perioder på dygnet. Man skulle kanske kunna sätta in mindre bussar under vissa perioder?
- Anpassa busstiderna efter skolans tider.
- Bra om busstiderna samordnas med avgångar med tågen från centralstationen.
- Fler bussavgångar behövs på vissa turer (till exempel till/från Frösö kyrka/Frösö Park). Bussarna kommer inte alltid (uteblir ibland). Behöver

vara mer pålitliga busshålltider, viktigt att bussen kommer eller går i rätt tid.

- Tiderna stämmer ofta inte med tiderna som visas på "appen" som jag har i telefonen.
- Vissa linjer går inte så ofta.

Kommentarer från politiker:

- *Dåligt med resor under helgerna/kvällar*
- *Bussarna är ofta fullsatta på morgonen och kvällen när skolorna börjar/slutar.*
- *Det borde finnas busslinje för de medborgare som inte har så bråttom. Ett sådant system finns i många kommuner, bland annat Lund.*

Övriga synpunkter/kommentarer kopplat till busstrafik

- Vi borde ha så bra busslinjer att vi äldre inte ska behöva köra bil. Det borde vara målet.
- Säkerheten på bussarna behöver ses över, det är en trygghetsfråga. Viktigt att chaufförerna "sänker" bussen vid på- och avstigning. Utbilda busschaufförerna för att minimera fallolyckor/halkolyckor.
- Det fungerar bra med att åka buss, upplever inga problem, använder inte smartphone.
- Det var problem under pandemin att inte kunna köpa bussbiljett på bussen och att det inte gick att betala med kontanter eller med kort
- Har egen bil, och åker inte buss (skulle ge dubbla kostnader)
- Så länge jag har körkort och bil så kommer jag att åka bil, om jag inte måste åka buss. Behöver inte planera när jag åker bil.
- Jag åker inte buss alls. Vet inte hur det går till, hur betalar jag - är det med betalkort?
- Jag åker endast buss sporadiskt, har åkt en gång efter pandemin.
- Jag åker inte buss. Promenerar. Tycker om att gå - får motion.
- Jag åker inte buss. Promenerar eller tar bilen när jag ska handla. Om jag tar bilen är det problem med hur jag ska parkera/betala. Överväger att ändå promenera även om jag har mycket att bära.
- Jag har nära till allt och kan promenera till det mesta, enda gången jag skulle behöva åka buss eller bil är om jag ska till Hälsocentralen. Jag har egen bil men kör väldigt lite, cirka 35 mil på ett år.
- Jag promenerar ofta ena vägen för att få motion och tar bussen hem då jag ofta har handlat.
- Jag promenerar ofta, eller att jag tar bilen då jag även passar på att handla om jag ska in till centrum. Jag har även busskort som jag använder ibland. Kommer att behålla bilen så länge jag kan, då jag har vänner som bor där det inte finns bussförbindelser.

- Jag går så mycket som möjligt. Som pensionär är det en kostnadsfråga. Håller kroppen i trim genom att promenera. Tar bilen i nödfall, eller till platser där det inte finns bussförbindelser. Vädret kan avgöra hur jag åker mellan olika platser ibland.
- Jag åker sällan buss. Har inte haft behov av att åka buss då maken har haft bil. Cyklar eller går i centrala delarna av centrum.
- Jag har precis köpt ett busskort som jag "laddar". Bor centralt på Frösön.
- Önskar betala med kontanter. Det ska finnas valmöjligheter.
- Hoppas att många frågeställningar/problem blir lösta i samband med en ny stadsbussupphandling.
- Vi har nära till busshållplatsen (bor precis vid busshållplatsen). Snöröjningen vid busshållplatsen fungerar bra, eftersom vi sköter den själva.
- Det är få sittplatser i elbussarna, vilket var ett problem under pandemin då det var svårt att hålla avstånd.
- Behöver vara enklare betalning både för bussresor och parkeringsbiljetter för bilar.

Kommentar från politiker:

- *Närhet till busshållplats är en viktig faktor om man ska nyttja busstrafik*

Synpunkter kopplat till biltrafik

- Jag tycker allt är bra förutom trafiken på Bergsgatan, som är huvudled. Den blir besvärligare och besvärligare för varje år. Det är bilarnas höga hastigheter som är det stora problemet 40 km/h är lagstadgad hastighet men endast ett ringa fåtal följer den bestämmelsen Norr om Parkgatan består Bergsgatan av två filer för fordon samt en smal trottoar.

Trottoaren är bitvis så smal att rullatorer inte kan mötas. Rullstolar kan inte alls mötas. Två busshållplatser har ingen plats för väntande passagerare vilket innebär att de tvingas stå ute i körbanan. På vintern plogar man upp snön mot den sidan vilket gör att passagerarna tvingas stå långt ut i körbanan. Busshållplatserna ligger vid Bergsgatan 42 och 54.

För att vi äldre och även yngre ska få en säkrare trafikmiljö måste kommunen åtgärda problemet de höga hastigheterna samt ordna väntplatser på sidan av körbanan för bussresenärer. Jag är väl medveten om att det är bilförarna som har ansvar för hur fordonen framförs men eftersom många förare är hänsynslösa och struntar i gällande bestämmelser måste fartbegränsande åtgärder skapas.

- Bör vara samma system för betalning för parkeringsavgifter överallt och inte olika som det är idag.

Bostäder

Hur kan bostäder förbättras för medborgare 65+ i Östersunds kommun?

Deltagarna vid dialogen var generellt sett väldigt nöjda med sin nuvarande boendesituation. De hade därför lite svårt att bedöma eventuella kommande behov.

När det gäller seniorboenden och särskilda boenden så önskar man att det ska finnas billigare alternativ. Medborgare som äger sin bostad ser inte att de pengar de skulle få vid en eventuell försäljning ska gå till hyra för kommande boende.

Några förbättringsområden som lyfts fram är att bygga tillgängliga bostäder med närhet till service och natur, informera om möjligheter till bostadsanpassning och hur man kan planera sitt boende framåt samt erbjuda enklare lägenheter med rimliga hyror.

Nedan redovisas de synpunkter som lämnats kopplat till bostäder.

Bygga tillgängliga bostäder med närhet till service och natur

- Kommunala fastighetsbolag bör anpassa en viss procent av bostäderna för personer med funktionsnedsättningar.
- Medborgarna vill bo relativt centralt och ha närhet till service. Lägenheter i markplan eller högre upp spelar ingen roll bara det finns hiss.
- Det ska finnas hiss eller bostäder på markplan/första våningen.
- Det bör finnas hissar även i hus med 2–3 våningar.
- Privata hyresvärdar bör uppmuntras att installera hissar för att medborgare ska kunna bo hemma längre.
- Medborgare ser problem i framtiden att det inte finns hiss i den nuvarande fastigheten. Hen skulle klara sig i en mindre lägenhet men ser sig inte att ha råd att flytta till mindre lägenhet i framtiden.
- Om man skulle byta boende skulle ett seniorboende vara ett alternativ. Läget spelar mindre roll men viss utsikt med natur är viktigt.
- Kringmiljön är mycket viktig - med grönområden, vatten, blommor och så vidare.
- Omgivningar viktiga, ta bort en del träd för ljus och luft samt minska löv och sly. Plantera ”rätt” träd. Plantera blommande och fruktbarande träd. Möjlighet till odling i trädgårdar.
- Viktigt med närhet till affär och bussar.

Informera om möjligheter till bostadsanpassning och hur man kan planera sitt boende framåt

- Medborgare undrar om det finns bidrag till anpassning? Önskar stöd och råd hur man ska kunna bo kvar i nuvarande bostad.

- Om man skulle behöva flytta har man liten kunskap om vilken hjälp man kan få.
- Stöd önskas möjligen att få hjälp att hitta ett boende som kan fungera om situationen skulle förändras. Ett stöd i att lära sig tänka framåt och vilka behov och anpassning som kan bli aktuell.
- Kan tänka sig behov av kommunal bostadsförmedlare som kan hjälpa till att hitta alternativa bostäder, som är speciellt riktad mot pensionärer.
- Medborgare önskar att man underlättar för pensionärer att flytta till annat mindre boende. Menar att ”flyttkarusell” inte fungerar.
- Flytthjälp önskas om man behöver flytta.

Erbjuda enklare lägenheter med rimliga hyror

- Önskar att det ska finnas billigare nyproduktion, att man bygger enklare.
- Billigare hyror efterfrågas.
- Det nya som byggs är för dyrt. Bygga med mer val av enklare standard.

Kommentar från politiker:

- *Det bör finnas serviceboenden som är billigare och mindre än de som finns i dagsläget.*

Detta är något som flera medborgare också gärna skulle se.

Övriga synpunkter/önskemål kopplat till särskilda boenden och seniorboenden

- Det blir bra med Bangårdsgatan – med äldreboende och affärer etc. Vi (äldre) vill bo centralt.
- En medborgare önskar att det byggs boenden där det kan vara en mix av medborgare, inte ett särskilt äldreboende.

Övriga synpunkter/önskemål kopplat till bostäder

- Medborgare vid det första bordet var nöjda med sina bostäder i dagsläget, hyresvärd är tillmötesgående med anpassningar.
- Flera medborgare vid olika bord uttrycker att man gärna vill bo kvar i det område man bor idag, även om man skulle bli tvungna att flytta till annan form av boende.
- Medborgare önskar att det undersöks om finns radon i bostäder.
- Information önskas om kommunens bostadsinriktning.
- Det önskas att det ska byggas med olika standard.

Social gemenskap och delaktighet

Hur kan social gemenskap för medborgare 65+ förbättras i Östersunds kommun?

De medborgare som deltog vid dialogen uttrycker olika önskemål kopplat till social gemenskap.

Några förbättringsområden som lyfts fram är att förbättra informationen om de mötesplatser och aktiviteter som finns, att ordna fler aktiviteter och att tillhandahålla flera lokaler/mötesplatser för aktiviteter.

Nedan redovisas de synpunkter som lämnats kopplat till social gemenskap.

Förbättra informationen om de mötesplatser och aktiviteter som finns

- Informationen om vilka mötesplatser och sociala aktiviteter som finns på Hornsberg och kommunen i övrigt måste förbättras. Det når inte ut i dagsläget. Det kom upp vid samtliga 5 rundabordssamtal.
- De 11 mötesplatserna i kommunen behöver göras mer kända. De är idag okända bland äldre på Hornsberg och i kommunen.
- Informationen kring vad mötesplatserna och andra föreningar erbjuder ska bli mer kända för de som bor i Hornsbergsområdet och kommunen.
- Det borde skapas en anslagstavla för 65+ på området Hornsberg, gärna vid affären, så att de som inte har dator och internet kan se vad som händer i området. Det måste vara någon som ansvarar för den.
- Det borde finnas en rund anslagstavla på torget med information om vad som händer i området.
- Det borde utses en kontaktperson på Hornsberg som ser till att information kommer ut till de boende i området.
- Information till 65+ kan skickas till deras e-postadress eller via sms.

Ordna fler aktiviteter

- Flera medborgare tycker att det behöver vara ett större utbud av små musikmöten med möjlighet till att dricka en kopp kaffe vid mötet. Det bör vara möjligt att hyra/låna lokal med tillgång till kök för att ordna musikträffar.
- Flera medborgare anser att det bör finnas mer aktiviteter i närområdet, Hornsberg och Frösön. Det är roligt att få gå på olika saker och ha roligt umgänge.
- Det saknas en vävstuga på Frösön. Att få väva med andra ökar gemenskapen. Det har tidigare funnits i området.

- Biblioteket kan ha aktiviteter för de äldre, t.ex. läsgrupper, drejning på dagtid.
- Det borde anordnas en studiecirkel om området Hornsberg och bjudas in intresserade.

Tillhandahålla fler lokaler/mötesplatser för aktiviteter

- Det bör finnas ändamålsenliga lokaler för olika aktiviteter på Frösön.
- Önskar att det skulle finnas en lokal där man kan ha olika aktiviteter och där man kan träffas.
- Flera medborgare tycker att det skulle finnas mötesplatser på ett annat sätt än idag och vara mer flexibelt och öppet för alla åldrar, även kvällstid och helger.
- Det bör finnas mötesplatser – möjligheter att mötas – utan att det är arrangerade aktiviteter.

Övriga synpunkter kopplat till social gemenskap/sociala aktiviteter

- Det är värdefullt att vara med i många föreningar för att få social gemenskap.
- Biblioteket kunde ha en filial på Hornsberg. Det är långt att gå till huvudbiblioteket.
- Kommunens hemsida bör utformas så att det finns en stor fin tillgänglig ingång för pensionärer som underlättar att ta del av kommunens information.
- Pappersinformation i brevlådan är bra, med information kring aktiviteter, digitalisering och IT-guide m.m.
- Pigga pensionärer 65+ ska motiveras att erbjuda sig att göra något för någon annan medmänniska. Det ger glädje till både den som får någon insats och den som delar med sig.
- En medborgare vill tala om hur den upplevde den allmänna mobiliseringen under andra världskriget. Många kallades in under kriget. De som var med då borde få komma till tals för att berätta hur det var då, och visa bilder från förr. Skulle vilja ha möjlighet att berätta för människor om detta – om historien. Det är inte så många kvar från den tiden. Vill ha hjälp med att föra detta vidare. Behöver en samlingsplats/mötesplats för att prata om detta och dela historier. Medborgaren får tips om föreningen ”Gamla Hornsberg”, Länsarkivet och Jamtli.

Kommentar från politiker:

- *Tycker att det kan finnas behov av mer kunskap kring historia i Hornsbergsområdet. Genom sådana träffar kan det leda till att det utvecklas olika förslag och idéer hur man kan utveckla olika former av social gemenskap.*

Social tillhörighet (icke-diskriminering) och medborgarinflytande

Hur kan Östersunds kommun motverka diskriminering av medborgare 65+? Hur kan Östersunds kommun öka medborgarinflytandet för medborgare 65+?

Deltagarna har olika upplevelser av åldersdiskriminering och möjligheter till inflytande. Exempel på olika former av diskriminering som man upplever är att man inte känner behandlad som en självständig individ/vuxen, diskriminering som följd av den pågående digitaliseringen och ekonomisk diskriminering (att man av ekonomiska skäl är tvungen att välja bort aktiviteter och tillgång till information)

När det gäller medborgarinflytande föreslås att kommunen ska utveckla formerna för inflytande.

Nedan redovisas de synpunkter som lämnats kopplat till social tillhörighet och medborgarinflytande.

Behandla personer över 65 år som vuxna människor och individer

- Äldre packas ihop i en klump, det är stora skillnader personer som är 65 år och 85–90 år. Vi är alla olika individer och vill bli bemötta som det.
- Ibland känner jag är det blir för mycket omhändertagande. Jag är en vuxen människa som vill ta ansvar för mitt eget liv.
- Det är diskriminerande att dra alla över en kam.
- Ibland känns det som jag är omyndigförklarad – jag räknas inte med.
- Det hände något när jag avslutande min yrkeskarriär, det kändes som jag blev idiotförklarad. Jag tappade status, det blev ett handikapp.
- Jag blev utesluten vid en enkätundersökning med kommentaren ”Jaha är du 70+ då är du inte intressant”.
- Det är viktigt att medvetandegöra ”ålderismen” på alla nivåer, särskilt viktigt på politisk nivå.
- Det är viktigt att visa respekt och se/möta personen individuellt oavsett ålder.
- Det behövs en attitydförändring på alla nivåer i kommunen.

Motverka digital diskriminering i samhället

- Digitaliseringen slår ut äldre människor, en del har inte råd med dator.
- Många upplever digital diskriminering på grund av kunskapsbrist, att man saknar dator eller har dåligt internet.
- Många har svårt att klara av att använda parkeringsautomater.
- Kontantlösa butiker är en form av digital diskriminering.

- Det är viktigt att kommunen tillhandahåller tillgänglig information, både på kommunens hemsida och via skriftlig information för den som inte är digital.
- Tillgänglig information för alla, även de som inte är digitala.
- Det är många av de äldre som inte klarar av den nya tekniken (IPAD, datorer etc.) Många skulle vilja följa kyrkans mässor digitalt. Önskar att Östersunds kommun ska anordna en utbildningsserie kring detta i samverkan med Svenska kyrkan.

Motverka ekonomisk diskriminering

- Jag väljer bort aktiviteter på grund av att jag inte har råd med busskort. Föräldrar med barnvagn åker gratis buss men det gäller inte för personer med rullator eller rullstol. Inför gratis bussresor för personer med rullator eller rullstol alternativt gratis bussresor för 65+ mitt över dagen när det ofta är tomt i bussarna.
- Jag har inte råd med tidningen (vare sig papperstidning eller digital) vilket gör att jag missar information. Det är för dyrt med dator vilket gör att jag inte kan ta del av information på kommunens hemsida. Det bör finnas tillgänglig information för alla, även de som inte är digitala.
- Kommunen bör göra regelbundna utskick av information om exempelvis det utbud som kommunen ansvarar för och erbjuder 65+ eller annat som kan vara viktigt att ha kunskap om.
- Det bör vara gratis bussresor för personer med rullator eller rullstol.

Utveckla medborgares möjligheter till inflytande

- Öka inflytandet genom att regelbundet anordna och utveckla olika former av medborgardialoger, använda KPR och underlätta möjligheten att lämna medborgarförslag
- Förbättra inflytandet genom bättre återföring och svar på frågor och förslag som lämnas till kommunen.
- Utveckla och ge mer plats och inflytande för KPR.
- Anordna mer informella möten som är öppna för fler. Det behöver inte alltid vara en förutbestämd fråga som ska diskuteras.
- Utforma olika former av medborgardialoger, exempelvis mer lokala för ett avgränsat bostadsområde, exempelvis Hornsberg där möjlighet finns att diskutera frågor som rör just det bostadsområdet.
- Förbättra tillgängligheten till politiken. Bra och tillgänglig information om hur man som medborgare får kontakt med politiker och hur jag som medborgare kan ta del av politiska sammanträden.
- Det är viktigt att tydliggöra vad som menas med inflytande så det inte förväxlas med att bestämma. Viktigt med rätt förväntansbild för att undvika missförstånd, besvikelse och tappat förtroende. Exempelvis att politiker lyssnar på medborgaren men att medborgaren uppfattar att ”nu blir det så här som jag sagt”.

Övriga synpunkter kopplat till diskriminering och medborgarinflytande

- Medverka till/öppna upp för rekrytering av seniora personer. Det ska ses som positivt att rekrytera och använda/ta till vara personer med lång livserfarenhet. Det är även viktigt med personer 65 + i politiken.
- Det är viktigt med tillgängliga motionsanläggningar som är mer anpassade för personer som har svårt att använda ordinarie utbud. Exempel – skidspår, badplatser, övriga naturupplevelser
- Jag är rädd för att inte få bästa möjliga medicinska behandling på grund av min ålder
- Det är viktigt att återföra resultatet av dessa medborgardialoger vid ett nytt fysiskt möte.

Samhällsstöd och service (omfattar både kommunens insatser och tillgång till övrig samhällsservice som affärer, bibliotek, hälsocentral etc.)

Hur kan **samhällsstöd och service** förbättras i Östersunds kommun?

De flesta av deltagarna uttrycker att de är nöjda med den tillgång till samhällsstöd och service som finns och det lyftes därför inte så många synpunkter kopplat till detta område.

Allmänna synpunkter på tillgång till kommunal samhällsstöd och service

- Det är bra att det finns närhet till affär, hälsocentral och bussar på Frösön.
- Det är ett underbart bibliotek!
- Biblioteket är jättebra. Är själv med i bokcirkel. Biblioteket ordnar ryggsäckar med böcker som de serverar bokcirkel med.
- I en grupp lyftes att det skulle behövas en biblioteksfilial på Hornsberg. Kanske skulle bokbuss vara ett alternativ?
- Medborgare lyfter fram fördelarna med att ha ett trygghetslarm. Tycker att det är tryggt att ha en larmklocka när hen är ute och går.
- Medborgare är jättenöjd med att få avlösning i hemmet varannan vecka.
- Medborgare tipsar övriga om kommunernas tjänster ”Digital hemguide” (som numera gäller från 67 år) samt ”Fixartjänst”

Övriga synpunkter kopplat till samhällsstöd och service

- Följande två problem som berör Region Jämtland-Härjedalen lyftes upp:
  1. Parkeringsavgifter: Varför behöver man betala parkeringsavgift vid hälsocentralen på Frösön?
  2. Busstrafik: Om man ska ta sig till hälsocentralen så måste man åka via stan och byta.
- Hjärtstartare saknas i hela Hornsberg. De hjärtstartare som finns på Valla-affären och Hälsocentralen är bara tillgängliga under deras öppettider. Det borde finnas tillgängliga hjärtstartare utomhus så att man lätt kommer åt dem om man behöver det.

Övrigt

- Skulle vilja ha ett fysiskt återkopplingsmöte kring resultatet från medborgardialogen (utöver en rapport).